

N:o 1.

Ank. till Riksd. Kansli den 12 Febr. 1875, kl. 12 midd.

Konstitutions-Utskottets Utlåtande, i anledning af Herr Malmbergs motion om ändring af 14 § Riksdags-ordningen.

I ofvanberörda, inom Andra Kammaren väckta och till Utskottet remitterade motion (N:o 38) har motionären förmält, bland annat, att, sedan den nya Riksdags-ordningen antogs till efterlefnad, de gamla råmärkena emellan olika samhällsklasser väl blifvit mer och mer otydliga, men att ännu kvarstode tydliga kvarlevor af dessa märken, hvilka måste utplånas innan svenska folket kunde framstå såsom *ett* och i enig samverkan arbeta på fosterlandets utveckling till lycka och framgång; och då vårt land behöfde alla goda medborgares moraliska och materiela understöd för att gå sin utveckling till mötes, hade man icke råd att ställa största delen af landets befolkning utom samhället, förnekad de af vår Herre åt menniskan gifna naturliga och oförytterliga rättigheter. Visserligen vore att önska, att alla, som erlade bevillning till staten, kunde tillerkännas valrätt och valbarhet till riksdagsman; men denna önskan kunde antagligen ej varda uppfylld förr än folkbildningen blifvit mera grundlig och allmän samt de personer blifvit afdöda, som ännu stode sörjande vid ståndsrepresentationens graf. Att deremot nedsätta nuvarande census från 800 till 600 kronors uppskattad årlig inkomst vore att emot våra bättre arbetare öfva en enkel rättvisa, som skulle gagna vårt land. — Enär likväl penningen ensam hvarken borde eller kunde vara en gradmätare för utöfvande af medborgerliga rättigheter, der kunskaper och sedlig bildning saknades, vore det önskvärdt, att, jemte den ofvannämnde census, äfven stadgades ett visst kunskapsmått, hvartill

minimibestämmelsen i vår folkskolestadga kunde antagas. — På grund häraf har motionären yrkat, att Riksdags-ordningens 14 § måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»Valrätt och valbarhet tillkommer inom den kommun, der han är bosatt, en hvar i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad man, hvilken antingen eger eller med stadgad åborätt innehafver fast egendom på landet eller i stad till ett taxeringsvärde af minst ett tusen kronor eller för lifstid eller för minst fem år arrenderar jordbruksfastighet till taxeringsvärde ej understigande sex tusen kronor, eller ock erlägger till staten bevilning för en till minst *sex hundra* kronor uppskattad årlig inkomst samt *inhemtat de kunskaper, som folkskolestadgan i sitt minimum bestämmer.*»

Såsom af ofvanstående redogörelse inhemtas, afser motionären med sitt förslag två särskilda förändringar i Riksdags-ordningens nuvarande bestämmelser angående valrätt och deraf följande valbarhet till Andra Kammaren, nemligen dels nedsättning af census från 800 till 600 kronor och dels bestämmandet af ett visst kunskapsmått.

Hvad nu den första af dessa ifrågasatta förändringar angår, torde de grunder, hvilka motionären till stöd för densamma hufvudsakligen åberopat, icke vid närmare granskning befinnas hållbara. »Utom samhället» lärer ingen kunna anses vara stäld, som åtnjuter skydd af landets lagar samt gagn af landets inrättningar; och ej heller torde med fog kunna sägas, att rättigheten att välja riksdagsman eller att sjelf kunna dertill väljas utgör en af människans »naturliga och oförytterliga rättigheter». I fråga om riksdagsmannaval torde nemligen ingen sjelfskrifven rättighet finnas, utan lärer väl rätten i detta afseende uteslutande bero derpå, huruvida dess medgifvande prövas vara för samhället i dess helhet gagneligt eller icke.

En sådan pröfning har i fråga om nedsättning eller upphäfvande af census för valrätt och valbarhet till Andra Kammaren egt rum vid icke mindre än fem af de sedan den nya Riksdags-ordningens införande förflutna åtta riksdagarne, utan att vid någon enda af samma riksdagar de derom framställda förslag blifvit af Konstitutions-Utskottet tillstyrkta eller af någon Riksdagens Kammar antagne. Vid detta förhållande och då Utskottet saknar skäl förutsätta, att samma representation, som under de begge sistlidna åren afslog då väckta motioner om nedsättning af census, nu skulle mera än förut vara hågad att besluta ett sådant steg, anser Utskottet sig ej heller nu böra motionen i denna del till bifall förorda, helst då i betraktande tages, att, sedan nu gällande bestämmelser började att lända till efterrättelse, arbetslönen i allmänhet så stigit eller, hvilket torde vara lik-

tydigt, penningevärdet så fallit, att en betydlig förändring i den riktning, motionären åsyftat, redan af sig sjelf inträdt samt antagligen än vidare kommer att göra sig gällande.

Beträffande härefter förslaget att i Riksdags-ordningen införa bestämmandet af ett visst kunskapsmått såsom vilkor för valrätt och valbarhet till Andra Kammaren, så finner Utskottet väl, lika med motionären, det vara i högsta grad önskligt, att kunskaper och sedlig bildning förefinnas hos så väl valmännen, som dem, hvilka genom valet tilldelas förtroendet att såsom representanter för svenska folket deltaga i det vigtiga arbete, som tillhör Riksdagen; men i fråga om möjligheten att på det af motionären föreslagna sätt erhålla säkerhet för vinnande af detta önskningsmål kan Utskottet deremot icke dela motionärens åsigt; och äfven om man hvarken vill fästa sig vid det rent af vidriga eller åtminstone löjliga, som skulle ligga deri att låta alla de valmän eller riksdagsmannakandidater, hvilkas skoltid infallit innan Kongl. folkskolestadgan af den 18 Juni 1842 trädde i gällande kraft, undergå examen till utrönande af deras kunskaper, eller skyggar för svårigheten att inrätta för ändamålet lämpliga examenskommissioner, måste man likväl medgifva, att, derest verkligen stadgande af ett visst kunskapsmått skulle i det ifrågavarande hänseendet anses nödvändigt, detta kunskapsmått blifvit i motionärens förslag alltför knappt tilltaget. Nödig kunskap i »ren och flytande innanläsning af svenska språket, så latinsk som svensk stil; religionskunskap och biblisk historia till den grad, som erfordras för att kunna hos presterskapet börja den egentliga nattvardsläsningen; kyrkosång med undantag för dem, som dertill sakna allt anlag; skrifva och de fyra räknesätten i hela tab» är uppenbarligen en kunskap af så elementär beskaffenhet, att införande i grundlag af ett stadgande om samma kunskaps inhemtande såsom vilkor för rättighet att utöfva representantkallet skulle innebära en förnärmelse mot den Kammare, för hvilken dylika bestämmelser ansetts erforderliga.

I anledning häraf och då det i allt fall är för Utskottet klart, att inga garantier i ofvan antydda syftning kunna genom grundlagsstadganden vinnas, tvekar Utskottet icke att jemväl i denna del afstyrka motionärens framställning.

Utskottet får alltså värdsamt hemställa,
att Herr Malmbergs förevarande motion *icke* må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 12 Februari 1875.

Å Utskottets vägnar:

TH. MUNCK af ROSENSCHÖLD.